

HANS RASMUSSEN:

Fakfelagsformaður og fólkatingsmaður

NAR OPFORDRINGEN TIL MIG OM AT SKRIVE EN ARTIKEL OM »FAGFORENINGSFORMAND OG FOLKETINGS-MAND« HAR FAET NETOP DENNE TITEL SOM ARBEJDS-GRUNDLAG SKYLDES DET VEL MINDRE ET ØNSKE OM AT FA EN RÆKKE PERSONLIGE MEMORIER FRA MIN HAND END ØNSKET OM EN REDEGØRELSE FOR, HVORDAN DISSE TO STILLINGER KAN FORENES — OG HVORFOR DE I VIRKE-LIGHEDEN GAR SÆRDELES GODT HAND I HAND.

Fagbevægelsen i Danmark har altid været politisk engageret. Den er opstået som et integrerende led i den socialdemokratiske arbejderbevægelse, og i de første mange år af bevægelsens levetid spekulerede arbejderbevægelsens tillidsmænd næppe særlig dybt over, om det nu var en politisk betonet opgave eller et fagligt tiltag, de beskæftigede sig med. Det var simpelthen to sider af samme sag, og målet var det samme: under alle forhold at hjælpe en undertrykt klasse frem, beskytte de få om små fremskridt, der allerede var vundet, og lægge grunden til stadig flere nye.

Der har med mellemrum i fagbevægelsens historie rejst sig røster for, at fagbevægelsen skulle holde sig politisk neutral og ikke engagere sig direkte i partipolitik. Disse røster har aldrig vundet genklang i arbejderbevægelsens brede masser. Den eneste måde, hvorpå man kan sige, at de blev imødekommet, er ved den opdeling, der i 1880'erne fandt sted af arbejderbevægelsens virksomhed i en politisk og faglig del. Dette var imidlertid ikke så meget en afstandtagen fra det oprindelige grundlag, hvor Socialdemokratiet som sådan alene beskæftigede sig med begge dele. Det var simpelthen en rent praktisk foranstaltning der affødt af, at bevægelsen så en fordel i snart at foretage fremskridt på den ene front, snart på den anden. At parti og fagbevægelse stadig hørte intimt sammen så klart af den kendsgerning, at personerne ofte i vid udstrækning var de samme. Det er værd at huske, at de to store, gamle hovedgeskikkelser indenfor Socialdemokratiet, handelsmageren P. Knudsen og cigar-sorteren Th. Stauning, begge startede i deres respektive fagforeninger og langt op i de år, hvori de beklædte deres fremtrædende politiske stillingshverv tillige bevarede tillidsposter i fagbevægelsen. Og selv op i vore dage findes som bekendt såvel i Socialdemokratiske Forbunds som i Landsorganisationsen De samvirkende Fagforbunds love bestemmelser om gensidig repræsentation i de respektive øverste ledelser. Dette er ikke en formssag. Denne repræsentation indeholder i høj grad en realitet og er med til at understrege den nære samhörighed, der fortsat består mellem parti og fagbevægelse i vort land. En samhörighed, der jo iøvrigt findes på samme måde i såvel Norge som Sverige.

Vi har i Danmark bygget vor virksomhed op omkring tre hovedbjørneste: Parti, fagbevægelse og kooperation. Hver af dem har sine særlige arbejdsopgaver, men tilsammen udgør de, hvad vi under eet kan betegne som den socialdemokratiske arbejderbevægelse.

Der er således i Danmark en gammel historisk forklaring på samhörigheden mellem de to stillingsbetegnelser fagforeningsformand og folketingsmand. Et meget stort antal danske fagforeningsfolk har op igennem årene samtidig — i længere eller kortere tidsrum — beklædt hvervet som medlem af Folketinget.

Når man ser på den udvikling, der har fundet sted indenfor lovgivningsområdet, der specielt har interesse for arbejdsmarkedet og for lønmodtagerne i bred almindelighed, er det ikke svært at finde forklaringen. Der er nemlig her i meget udpræget grad tale om, at fagforeningsfolk gennem det rent politiske arbejde har varetaget de specielle lønmodtagerinteresser, selvom de naturligvis altid i deres egenskab af politikere må tage hensyn til samfundets interesser i almindelighed.

Lat mig nævne nogle enkelte konkrete eksempler herpå. Ser vi på den danske ferieordning, er den et typisk resultat af fagligt og politisk samvirke. Kravet om betalt ferie til danske arbejdere rejstes helt naturligt på et tidligt tidspunkt af fagbevægelsen. Det lykkedes efterhånden på visse områder at sikre nogle få feriedage. Så sent som i 1931 blev ferie et nogenlunde almindeligt gode for fagbevægelsens medlemmer, omend der stadig kun var tale om få dage. Men fagbevægelsen havde gennem sin virksomhed »modnet« feriekravet og lagt grundlaget for den politiske løsning, som blev mulig i 1938, da den første lov om ferie med løn blev gennemført. Det var iøvrigt en tidligere fremtrædende fagforeningsmand, tidligere hovedkasserer i Dansk Formlerforbund Ludvig Christensen, der nu som socialminister kunne sætte sit navn under denne vigtige lov. Den sikrede lønmodtagere med fuld beskæftigelse 14 dages ferie om året.

De senere fremskridt på dette område er også først skabt af fagbevægelsen. I 1952 lykkedes det ved overenskomstforhandlinger at få forlænget ferien med 1 uge, og allerede året efter blev denne overenskomstmæssige landvinding nedfældet i en ny ferielov, så den kom til at gælde alle lønmodtagere.

Et andet, meget typisk eksempel på denne vekselvirkning mellem faglig og politisk virksomhed er sygelønnen. Ved overenskomstforhandlingerne i 1956 skabtes på rent fagligt grundlag en sygelønsordning, som sikrede lønmodtagere dag penge under sygdom. Det var en beskednen begyndelse — dagpengene androg kun 14 kr. til voksne mandlige arbejdere. Men få år efter blev den faglige sygelønsordning indpasset i den nye sygeforsikringslov, dagpengene blev væsentligt forhøjet og er iøvrigt vedtaget yderligere forhøjet i forbindelse med helhedsløsningen fra foråret 1963.

Ferielov og sygeforsikringslov er kun enkeltstående eksempler på, hvor langt der kan nås ved fagligt og politisk samarbejde. Det er meget repræsentative eksempler, men mange andre kunne nævnes med samme ret. I forbindelse med helhedsløsningen i 1963, som fagbevægelsen kom til at øve væsentlig indflydelse på, fordi den — i mod-sætning til Dansk Arbejdsgiverforening, der afviste at forhandle — gik ind i et positivt samarbejde med regeringen lykkedes det også fagbevægelsen ad politisk vej at

sikre betydelige goder for sine medlemmer. Mest betydningsfuldt var vel den nye Arbejdsmarkedets Til-lægspension, som endeligt gennem-førtes 1964, og som nu er trådt i kraft for samtlige danske lønmod-tagere med undtagelse af tjeneste-mænd o.l. for hvem man forhandler om en fremtidig ordning. Tillægspensionen var også oprindeligt et fagligt overenskomstkraft, formulere under overenskomstsituationen 1960/61, men dengang henvis til et sagkyndigt udvalg indenfor de to hovedorganisationer på arbejdsmarkedet.

Fra den allersneste tid bør yderligere fremhæves de meget væsentlige forbedringer, som netop er gennemført i ulykkesforsikringsloven. Det er en lov, som jo direkte sikrer lønmodtagernes tryghed, og det er helt klart, at fagbevægelsen har haft den største interesse heri. For en sådan lovs saglige be-handling i Folketinget er det jo iøvrigt så temmelig klart, at fagforeningsfolks rent faktiske kendskab til de praktiske forhold på arbejdspladserne har den største betydning — både ved selve lovtæk-tens udarbejdelse og ved den for-tolkning, der gives af den.

I det foregående er nævnt en række konkrete eksempler på, hvor for det er så vigtigt, at også fagbevægelsen er repræsenteret i Folketinget, og hvordan disse repræ-sentanter har kunnet påvirke udviklingen. Men efterhånden som arbejdsmarkedets problematik får en stadig stigende betydning for hele samfundet, udvides fagbevægelsens interesse på det politiske felt fra de rent konkrete, praktiske opgaver løsninger til også at blive spørgsmålet om udformningen af en langsigtet, almen økonomisk politik, der kan sikre fagbevægelsens største mål: den fulde beskæftigelse.

Der er i samfundet — og det gælder i alle samfundsklasser — en stigende forståelse for, at vor fælles velstand står i et direkte forhold til den produktion, vi kan skabe, og det forbrug vi tillader os. Man kan for en tid forbruge mere end man kan producere, ligesom man for en tid kan give flere penge ud, end man tjener. Men man kan ikke blive ved dermed. Der må skabes balance i disse forhold. Det vil sige, at en sund økonomi er en forudsætning for fastholdelse af den fulde beskæftigelse. Den fornævnte helhedsløsning fra foråret 1963 ind-førte i så henseende noget nyt i dansk økonomisk liv: Den søgte at indføre det nye begreb indkomst-politik med social balance, og selv-om der er rejst megen tvivl om, hvorvidt den havde held hertil, synes udviklingen siden at bekræfte, at der virkelig blev skabt mere stabilitet og fasthed i økonomien, end man uden disse omfattende indgreb havde kunnet opnå.

Der er for mig at se ingen tvivl om, at begrebet indkomspolitik er kommet for at blive. Med de nye forhandlingsregler på det danske arbejdsmarked har dettes hovedor-ganisatorer reelt anerkendt prin-cippet heri. På den anden side er det klart, at arbejdsmarkedet vel kan føre indkomspolitik indenfor sine egne rammer, men det har ikke som sådan mulighed for at gøre det for andre befolknings-grupper.

Jeg har derfor den bestemte op-fattelse, at den indkomspolitik, som arbejdsmarkedet under hensyn

tagen til landets samlede økonomiske situation beslutter sig for at acceptere, må lovgivningsmagten eller regeringen på en eller anden måde sikre en videre udbredelse.

Der kræves ikke megen fantasi for at forestille sig, hvor store politiske interesser fagbevægelsen har heri — ejheller for at forstå betydningen af, at vi fortsat har fagforeningsfolk, der også er folketingsmænd, og som gennem tilslutning til landets største parti, Socialdemokratiet, vil kunne plædere fagbevægelsens synspunkter og interesser.

For fagbevægelsen og Socialdemokratiet forudsætter begrebet indkomspolitik helt klart en fastholdelse og udbygning af den sociale balance i samfundet. Men udbygning forstår vi, at de sociale skel skal gores stadig mindre. Der kan jo imidlertid udmærket sikres en almindelig økonomisk balance i samfundet — et rigtigt forhold imellem produktion og forbrug — uden at jo imidlertid udmærket sikres en albalance. Denne garanteres nemlig kun, såfremt værdien af det produktionsresultat, der skabes, fordeles på samfundets borgere på en rimelig og retfærdig måde. Her vil altså nu som for blive tale om interessemodsatninger imellem arbejds-givere og arbejdstagere. På det faglige plan er det naturligvis fagbevægelsens opgave at slås for

sine medlemmer, men i det omfang, interessemodsatningerne skal klares ad politisk vej, bliver det socialdemokratiske folketingsmedlemmer i almindelighed, der skal tage tørrnen.

På i hvert fald et meget betydningsfuldt område anser jeg det for givet, at et problem, som fagbevægelsen har store interesser i, må løses ad politisk vej. Det der for så vidt angår det økonomiske demokrati. Vi har i de senere år ført en livlig debat om begrebet industrielt demokrati, som jeg udlægger på den måde, at arbejderne i virksomhederne skal sikres stadig større medindflydelse på alle problemer i virksomhederne. Det økonomiske demokrati hænger naturligvis i nogen grad sammen hermed, men det har et videre sigte, idet der her er tale om en anden fordeling af selve ejendomsretten til produktionsmidlerne o.l. Det er næppe nødvendigt her at gå yderligere i detaljer, enhver forstår uden videre betydningen af, at Socialdemokratiet for at kunne løse sådanne opgaver må have praktiske fagforeningsfolk med i arbejdet også i folketingsgruppen — og at fagbevægelsen bør sætte ind på stadig at holde den politiske interesse vågen og levede blandt sine medlemmer. Politisk og fagligt arbejde er stadig to sider af samme sag.

HANS RASMUSSEN.

Galvaniseraðar takplátur

6, 7, 8, 9, 10 og 11 fót nr. 26
6, 7, 8 og 9 fót nr. 24

SPECIALIARN
9 fót

GALVANISERAÐ RÖR

½, ¾, 1, 1¼, 1½, 2, 2½ og 3 tumma.

SVORT RÖR

½, ¾, 1 og 1¼ tumma

PLASTIK RÖR

frá ½ tumma til 2 tumma.

SLÆTTAR GALVANISERAÐAR PLÁTUR

2×1 m, nr. 18, 20, 22, 24 og 26.

HVIT ENSK BAÐIKÖR

H. S. THOMAS,

R. C. Effersøesgata, tlf. 1805.

GRÓT OG SKERVUR

Öll, ið vilja keypa skerv ella grót, eiga at venda sær til kommunukantórið.

Grót og skervur megu vera goldin fyrst, áðrenn tey verða heimað.

Bilstjórar verða ámintir, at teir ikki kunnu heimta grót ella skerv uttan við einum limi av vegnevndini ella einum umboðsmanni fyri kommununa.

FROÐBIAR SUKNAR KOMMUNA

Skipafelagið Føroyar

TELEFON 1225

Tórshavn

GALVANISERAÐ RÖR:

1½" = 3/4" 1" = 13/16" 1½" = 1 1/2" og 2".

Eisini ógalvaniserað, og óll slog av rorðeilum.

Eina's fyrsta flokk's rör og rorðeilir.

Fáast altíð hjá

Pi MARIA POULSEN

Telefon 2000 og 2001.